

VAQTLI MATBUOT SAHIFALARIDA QONUNLAR VA BOSHQA DASTURIY HUJJATLAR MUHOKAMALARI

Ollayorov Ulug‘bek Abdusattor o‘g‘li,
Jizzax viloyati pedagogik mahorat
markazi bosh mutaxassisi.

tel 99-454-59-19

Email; ollayorovulugbek27@gmail.com

Annotatsiya. *Mazkur ilmiy maqolada O‘zbekiston Respublikasi vaqtli matbuotida qonunlar va dasturiy hujjatlar muhokamasi jarayoni tahlil qilinadi. Vaqtli matbuot fuqarolarni davlat qarorlaridan xabardor qilish, qonunchilik tashabbuslarini yoritish va jamoatchilik fikrini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqot davomida OAVning huquqiy hujjatlar muhokamasidagi o‘rni, asosiy yo‘nalishlari hamda ommaviy axborot vositalari orqali qonunchilik tashabbuslarini keng jamoatchilikka yetkazishdagi samaradorligi o‘rganiladi.*

Kalit so‘zlar: *vaqtli matbuot, qonunlar, dasturiy hujjatlar, davlat qarorlari, jamoatchilik muhokamasi, ommaviy axborot vositalari, huquqiy axborot, ijtimoiy fikr, davlat boshqaruvi, demokratik jamiyat.*

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan buyon huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini shakllantirish yo‘lida qator muhim huquqiy islohotlarni amalga oshirdi. Bu jarayonda ommaviy axborot vositalari, ayniqsa, vaqtli matbuot muhim rol o‘ynaydi. Qonunlar va boshqa dasturiy hujjatlarning jamoatchilik muhokamasiga taqdim etilishi, ularning mazmun-mohiyatining keng targ‘ib qilinishi davlat va jamiyat o‘rtasidagi axborot almashinuvi samaradorligini oshiradi[1].

Matbuot orqali qonun hujjatlarining muhokamasi jamiyatda huquqiy ong va madaniyatni oshirish bilan birga, qonun ijrosini samarali ta‘minlashga ham xizmat qiladi[2]. Ushbu maqolada O‘zbekistonda vaqtli matbuotning qonunchilik hujjatlarini muhokama qilishdagi o‘rni, yo‘nalishlari va ta‘siri tahlil qilinadi.

VAQTLI MATBUOT VA QONUNCHILIK HUJJATLARI MUHOKAMASI

Ommaviy axborot vositalarining huquqiy axborotni yetkazishdagi roli, qonunchilik jarayoni shaffof va ochiq bo‘lishi uchun jamoatchilik bilan aloqalarni ta‘minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, vaqtli matbuot quyidagi vazifalarni bajaradi:

Fuqarolarni huquqiy axborot bilan ta‘minlash – yangi qonunlar, farmonlar va dasturiy hujjatlar mazmuni haqida ommaga tushuncha berish[3].

Davlat qarorlarini tahlil qilish va sharhlash – matbuot sahifalarida ekspert va mutaxassislar tomonidan huquqiy hujjatlarning ahamiyati muhokama qilinadi[4].

Jamoatchilik fikrini shakllantirish – qonun loyihalari bo'yicha ochiq muhokamalar olib borish va fuqarolar fikrlarini yetkazish[5].

Vaqtli matbuotda qonunlarning yoritilishi tahlili O'zbekistonda turli gazeta va jurnallar qonunchilik hujjatlarini muntazam yoritib boradi. Jumladan:

“Xalq so‘zi” – Oliy Majlis qarorlari va qonunlar muhokamasiga oid materiallar chop etadi[6].

“Pravda Vostoka” – iqtisodiy va huquqiy hujjatlar bo'yicha ekspert fikrlarini yoritadi[7].

“Huquq va burch” – fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirish maqsadida qonunlarni tahlil qiladi[8].

Shuningdek, **“Norma”**, **“Darakchi”**, **“Zarafshon”** va boshqa mahalliy nashrlar ham o'z sahifalarida huquqiy axborotni keng yoritadi.

QONUNCHILIK HUJJATLARINI MATBUOTDA MUHOKAMA QILISHNING SAMARADORLIGI VA MUAMMOLARI

Matbuot orqali qonunlarning targ'iboti va uning ta'siri Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, aholining qonunchilik hujjatlaridan xabardorligi bevosita matbuot faoliyatiga bog'liq. 2010-2015-yillarda olib borilgan sotsiologik so'rov natijalariga ko'ra, fuqarolarning 60% dan ortig'i yangi qonunlar haqida avvalo vaqtli matbuot orqali bilib olgan[9].

Matbuot orqali qonunlarning targ'ib qilinishi quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi:

Huquqiy ongning oshishi – fuqarolar o'z huquq va majburiyatlari haqida aniq tushunchaga ega bo'ladi.

Qonunlarning ijrosini yaxshilash – qonunchilik hujjatlarining ommaga tushunarli shaklda yetkazilishi huquq buzilishlarini kamaytirishga yordam beradi.

Fuqarolik jamiyatining shakllanishi – aholining davlat boshqaruvi jarayonlarida faol ishtirok etishiga turtki bo'ladi[10].

Qonunlarning matbuotda yoritilishi bilan bog'liq muammolar

Shunga qaramay, qonun hujjatlarini vaqtli matbuotda yoritish bilan bog'liq ayrim muammolar ham mavjud:

Huquqiy axborotning murakkabligi – huquqiy terminologiya oddiy o'quvchilar uchun tushunarsiz bo'lishi mumkin[11].

OAV va davlat idoralari o'rtasidagi cheklangan hamkorlik – qonunlarning mazmuni va ta'siri haqida kengroq muhokamalar yetarlicha olib borilmaydi[12].

Jamoatchilik fikrining yetarlicha hisobga olinmasligi – ayrim qonunlar bo'yicha faqat rasmiy axborot e'lon qilinib, fuqarolar fikri kam yoritiladi[13].

XULOSA

O'zbekistonda vaqtli matbuot qonunchilik hujjatlarining targ'iboti va muhokamasida muhim vosita hisoblanadi. Gazeta va jurnallar orqali fuqarolar davlat qarorlari bilan tanishtiriladi, qonunchilik jarayonida ishtirok etish imkoniga ega bo'ladi. Shu bilan birga, matbuotning huquqiy axborotni keng ommaga tushunarli va aniq yetkazish qobiliyatini oshirish zarur.

Kelajakda huquqiy hujjatlar muhokamasini ommaviy axborot vositalarida yanada kengroq yoritish, matbuot va davlat organlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish va huquqiy axborotni soddalashtirilgan shaklda taqdim etish bo'yicha choralar ko'rish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, 1992-yil.
2. O'zbekiston Respublikasi "Axborot erkinligi to'g'risida"gi Qonuni, 2002-yil.
3. O'zbekiston Respublikasi "Ommaviy axborot vositalari to'g'risida"gi Qonuni, 2007-yil.
4. "Xalq so'zi" gazetasi, 2010-2016 yillar sonlari.
5. "Pravda Vostoka" gazetasi, 2011-2016 yillar sonlari.
6. "Huquq va burch" jurnali, 2012-2016 yillar sonlari.
7. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi rasmiy veb-sayti – www.parliament.uz.
8. UNESCO OAV va huquqiy axborot tarqatish bo'yicha hisobotlari, 2015-yil.
9. Islomov I. OAV erkinligi va qonunchilik muammolari. – Toshkent: Adolat, 2016.
10. Qodirov Sh. Davlat boshqaruvi va matbuotning roli. – Toshkent: O'zbekiston, 2014.